

УДК 374.7:376-056.2/.3

DOI 10.18372/2786-823.1.18155

Ярема Олена Петрівна

викладач-методист,

КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж

імені Маркіяна Шашкевича»,

м. Броди, Україна

yarema.olena7@gmail.com

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** Стаття присвячена проблемі розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів англійської мови в контексті реалізації інклюзивної освіти. Аналізуються сучасні педагогічні стратегії та методи формування професійної готовності вчителів до роботи в інклюзивному середовищі. Розглядаються такі аспекти, як використання адаптивних методик, інтерактивність в уроках, спеціальні методи асистентів та засоби ІКТ, які допомагають створити інклюзивне навчання на уроці англійської мови в початковій школі.*

***Ключові слова:** інклюзивна освіта, педагогічні стратегії, асистенти вчителя.*

***Annotation.** The article discusses the problem of how future English language teachers can develop professional competence while implementing inclusive education. It analyzes modern pedagogical strategies and methods for preparing teachers to work in an inclusive environment. The article considers the use of adaptive methods, interactivity in lessons, and special methods of assistants and ICT tools that help create an inclusive learning environment in English language classes at the primary school level.*

Key words: inclusive education, pedagogical strategies, teacher's assistants.

Вступ. В умовах сучасного освітнього простору важливе завдання полягає у підготовці вчителів англійської мови в початкових класах НУШ, які були б компетентними та готовими працювати в інклюзивних класах. Інклюзивна освіта, спрямована на забезпечення доступності та рівності для всіх здобувачів освіти, вимагає від педагогів спеціальних знань і навичок для роботи з різними категоріями школярів, включаючи тих, хто має особливі освітні потреби.

Мета статті. Ця стаття присвячена розгляду та аналізу питань, пов'язаних із розвитком професійної компетентності майбутніх вчителів англійської мови в контексті реалізації інклюзивної освіти. Вона досліджує різні аспекти підготовки вчителів до роботи в інклюзивних середовищах, зокрема використання адаптивних методик, інтерактивних підходів, спеціальних методів асистентів та засобів ІКТ для забезпечення ефективного навчання всіх здобувачів освіти. Будуть проаналізовані аспекти, що сприяють створенню інклюзивного навчання на уроках англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Професіоналізм майбутнього педагога визначається специфікою змісту його діяльності. Майбутньому вчителю, який взаємодіє з дітьми, що стикаються з труднощами у навчанні, необхідно активно сприяти досягненню найвищого можливого рівня розвитку у кожній юній особистості та сприяти її успішній інтеграції в щоденне життя.

О.С. Голентовська у своїй роботі наголошує на важливості готовності до роботи майбутнього вчителя в інклюзивному середовищі: «Поняття інклюзивної освіти визначається: ставленням педагога до рівності прав всіх дітей, незалежно від соціально-економічного статусу, віросповідання або ж категорії неповносправності/ООП; знаннями теоретичних та практичних концепцій – інклюзивна освіта – не лише освіта для «особливих дітей»; вміннями – проявляти критичність у сприйманні, отримуватись засад етики та конфіденційності, попереджати появу неінклюзивності. Погляд вчителя на різницю між учнями так само визначається його ставленням, знаннями та

вміннями. Ставлення – інтеріоризація позиції «бути іншим – це нормально», розуміння кореляції між ставленням педагога до дитини та сприйняттям нею самої себе, її самоцінністю, запобігати процесам стигматизованого ставлення до дитини з ООП. Знання – «усі навчаються різними способами». Вміння – зважати на різноманітність у реалізації навчальних програм, використовувати їх як ресурс для викладання» [3, с. 26].

У своїй праці М.С. Бевзюк наголошує на важливості розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів в умовах інклюзивної освіти. «Інклюзивна освіта визначається як система освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права дітей на освіту та права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання дитини з особливими освітніми потребами в умовах загальноосвітнього закладу. Широке запровадження інклюзивної освіти передбачає всеохоплюючі якісні зміни у підготовці педагогів. Проте нині проблему формування професійної компетентності педагога інклюзивного класу не можна вважати вирішеною...» [2, с. 84].

Інклюзивна освіта вимагає від педагогів розробки та впровадження методик, які дозволяють забезпечити доступність та рівність навчання для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх особливих потреб. Адаптивні методики стають ключовим інструментом для розвитку професійної компетентності майбутніх вчителів в умовах інклюзивної освіти. Ці методики дозволяють налаштовувати навчальний процес під індивідуальні потреби кожного здобувача освіти, надаючи можливість усім отримувати якісну освіту. На уроках англійської мови використання адаптивних методик є важливою складовою для створення інклюзивного навчання.

Необхідно навести кілька способів, які допомагають досягнути цієї мети:

- індивідуалізовані навчальні плани. Розробка індивідуалізованих навчальних планів для дітей із особливими потребами дозволяє враховувати їхні потреби та створювати завдання та матеріали, які відповідають їхнім можливостям;

- використання різноманітних навчальних ресурсів. Застосування різноманітних навчальних матеріалів, включаючи текстові, візуальні, аудіо та інші, допомагають створити різнобарвність підходів до навчання;

- змішане навчання. Використання комбінації традиційних методів та онлайн ресурсів дозволяє створити гнучке навчання, яке можна адаптувати до потреб кожного здобувача освіти;

- диференційовані завдання. Надання здобувачам освіти завдань різної складності та обсягу дозволяє кожному розвивати свої навички на своєму рівні;

- рольові ігри та спільна діяльність. Спільні активності, такі, як рольові ігри та проекти, сприяють взаємодії та співпраці між дітьми різних здібностей та потреб;

- підтримка асистентів. Залучення асистентів, які можуть надавати допомогу дітям із особливими потребами, допомагає забезпечити їхню успішність на уроках.

Розглянемо рекомендації щодо успішного впровадження таких методик. Це обов'язкова педагогічна практика в інклюзивних класах. Студенти – майбутні вчителі, повинні мати можливість проходити практику в інклюзивних класах, де вони зможуть вивчати та впроваджувати адаптивні методики в реальних умовах. Постійне професійне навчання теж повинно бути на належному рівні. Важливо співпрацювати з психологами, соціальними працівниками та іншими фахівцями, які можуть надавати підтримку здобувачам освіти із особливими потребами.

Використання інтерактивних методів на уроках англійської мови в початковій школі НУШ є ефективним способом створити сприятливе навчальне середовище для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх індивідуальних потреб. Інтерактивні методи допомагають активізувати школярів та створюють можливість для активного спілкування та взаємодії.

Доцільно вказати деякі методи та підходи, які сприяють розвитку мовленнєвих навичок на уроках англійської мови в початковій школі:

- рольові ігри. Використання рольових ігор дозволяє здобувачам освіти втілити різні персонажі та ситуації, що сприяє розвитку мовленнєвих навичок та відчуттю впевненості в спілкуванні;

- дискусії та дебати. Організація дискусій та дебатів стимулює активний обмін думками та аргументами на англійській мові. Учасники навчаються аргументувати свої погляди та слухати думки інших;

- групова робота. Робота в малих групах дозволяє здобувачам освіти спільно працювати над проектами, вирішувати завдання та обговорювати ідеї, сприяючи розвитку мовленнєвих навичок;

- використання ігор та казок: Граючи в ігри та аналізуючи казки, школярі навчаються використовувати різні лексичні та граматичні структури, розвиваючи своє мовлення;

- мовні клуби та інтерактивні заняття поза класом. Організація мовних клубів та позаурочних інтерактивних занять сприяє додатковому практикуванню мови та спілкуванню з однолітками та вчителями.

Рекомендуємо поєднувати ці інтерактивні методи з іншими адаптивними підходами, зокрема індивідуалізацією завдань для здобувачів освіти з різними рівнями навчання та особливими потребами. Інтерактивність на уроках англійської мови сприяє розвитку мовленнєвих навичок, покращує комунікативні здібності та робить навчання цікавим та захоплюючим для усіх школярів.

У контексті інклюзивного навчання англійської мови в початковій школі, асистенти відіграють важливу роль у наданні підтримки здобувачам освіти із особливими потребами. Для успішної реалізації інклюзивних практик важливо розробити спеціальні методи роботи для асистентів та вчителів, які працюють спільно над навчанням школярів з різними потребами.

Асистенти та вчителі спільно працюють над визначенням цілей та завдань для кожного здобувача освіти, а також планують індивідуальні підходи до навчання. Вони допомагають в установленні ефективного спілкування із здобувачами освіти, які мають обмеженість у мовленні чи розумінні англійської

мови. Також вони можуть використовувати альтернативні способи комунікації, такі як піктограми, жестова мова чи спеціалізовані додатки. Асистенти допомагають адаптувати навчальні матеріали та завдання з урахуванням потреб здобувачів освіти. Це може включати спрощення завдань, використання додаткових візуальних матеріалів або створення альтернативних завдань. Асистенти працюють пліч-о-пліч з учителями на уроках, допомагають здобувачам освіти з особливими потребами активно брати участь у навчальних процесах. Вони сприяють спільним груповим та індивідуальним завданням. Вчителі та асистенти регулярно співпрацюють та підвищують свою кваліфікацію, щоб ефективно впроваджувати інклюзивні практики. Регулярні навчальні сесії та спільна робота сприяють вдосконаленню навичок [1, с. 54 - 57].

Забезпечення підтримки та спеціальних методів роботи для асистентів є важливою складовою успішного інклюзивного навчання англійської мови в початковій школі. Такий підхід сприяє рівній можливості для всіх здобувачів освіти, незалежно від їхніх потреб та індивідуальних особливостей.

Застосування ІКТ в навчанні може значно полегшити вивчення англійської мови в інклюзивних класах початкової школи. Засоби ІКТ надають можливість індивідуалізувати навчання, залучати здобувачів освіти до активного спілкування та навчання, а також створювати доступні умови для всіх учасників освітнього процесу. Технології можуть бути потужним інструментом для інклюзивного навчання. Використання спеціальних програм та додатків допомагає створити доступ до навчання для осіб із обмеженими можливостями. Вони можуть включати вправи на розвиток навичок читання, аудіювання та мовлення. Спеціалізоване програмне забезпечення спрямоване на навчання осіб із різними видами обмежень та потребами. Наприклад, для здобувачів освіти із порушеннями слуху можна використовувати програми для навчання жестової мови. Використання аудіо- та відеоматеріалів допомагає дітям розвивати навички слухання та розуміння мови. Вони можуть слухати аудіокниги, дивитися відеоролики та вчитися вимови. Використання електронних

підручників та інтерактивних дошок дозволяє вчителям ілюструвати уроки, робити навчання цікавим та доступним для всіх здобувачів освіти. Використання онлайн ресурсів та платформ для навчання, таких як відеоконференції та форуми, дозволяє створити можливість для спілкування та обміну досвідом між школярами та вчителями.

Інтерактивні дошки, текстові редактори, спеціальні додатки для навчання англійської мови – це лише деякі приклади засобів, які полегшують інклюзивний навчальний процес. Загальновідомо, що кожна особа навчається по-різному. Засоби ІКТ дозволяють створити індивідуалізовані підходи до навчання та надати здобувачам освіти із особливими потребами рівні можливості для успішного вивчення англійської мови в початковій школі.

Розробка навчальних матеріалів, які враховують різні стилі навчання, може бути корисною для інклюзивного класу. Це надання різноманітних навчальних ресурсів та завдань, які допомагають здобувачам освіти навчатися ефективно відповідно до їхніх індивідуальних особливостей.

Висновки. Отож, можна констатувати, що інклюзивна освіта вимагає від майбутніх вчителів англійської мови розвитку нових компетентностей та підготовки до роботи зі здобувачами освіти з різними особливими потребами. Варто зазначити, що змішане навчання може бути корисним підходом для формування професійної компетентності майбутніх вчителів, оскільки воно поєднує традиційні та інноваційні методи навчання. Важливо враховувати індивідуальні потреби кожного здобувача освіти та створювати інклюзивне середовище для навчання англійської мови. Використання засобів ІКТ в навчанні може полегшити реалізацію інклюзивної освіти та допомогти кожному здобувачеві освіти досягти успіху в вивченні мови. Очевидно, що підготовка професійних вчителів англійської мови для роботи в інклюзивному середовищі є актуальним завданням сучасної освіти.

Зазначені висновки підкреслюють важливість навчання майбутніх вчителів англійської мови з урахуванням вимог інклюзивної освіти та використання сучасних педагогічних підходів та технологій.

Список використаних джерел

1. Ineke M., Pit-ten Cate, Mariya Markova, Mireille Krischler, Sabine Krolak-Schwerdt. Promoting Inclusive Education: The Role of Teachers' Competence and Attitudes. *Insights into Learning Disabilities*. 2018. № 15(1). P. 49 - 63. URL: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1182863.pdf> (дата звернення: 10.10.2023).
2. Бевзюк М.С. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до взаємодії з батьками в умовах інклюзивного навчання як педагогічна проблема. *Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors: Collective monograph*. Riga, Latvia : «Baltija Publishing», 2021. P. 1 - 18. URL: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-084-1-5> (дата звернення: 10.10.2023).
3. Голентовська О.С. Профіль інклюзивного вчителя: вектор професійної підготовки в умовах післядипломної освіти. *Безперервний професійний розвиток педагогічних працівників Нової української школи в умовах післядипломної освіти регіону* : зб. матеріалів регіонал. наук.-практ. інтернет-конференції, 26 жовтня 2020 р. Житомир : ЖОШПО, 2020. С. 25 - 28. URL: https://zippo.net.ua/wp-content/uploads/2023/05/nml_1.pdf (дата звернення: 03.10.2023).